Arc's Archetype

פרשת תולדות תשפ"ז

24 When her term to bear grew full, then behold! there were twins in her womb. 25 The first one emerged red, entirely like a hairy mantle; so they named him Esau. 26 After that his brother emerged with his hand grasping on to the heel of Esau; so he called his name Jacob; Isaac was sixty years old when she bore them.

Artscroll Chumash

By grasping Esau's heel, the infant Jacob portended that Esau's period of dominion will barely be complete before Jacob wrests it from him (*Rashi*), so that Jacob's ascendancy will come on the heels of Esau's.

יַעֲקֹב — *Jacob.* In contrast to Esau, who was named by everyone present, "*he*" named him Jacob, but the Torah does not specify who gave the name. Either God commanded Isaac to give the name, or Isaac gave it on his own. The name is a play on the word *ekev*, meaning heel, because Jacob grasped Esau's heel (*Rashi*).

R' Roberts

The parashah records the birth of Yaakov and Eisov — two brothers who were diametrically opposed as unborn embryos and who grew up to embody respectively the best and the worst in human beings. To analyse the basis of their diverse characters and pinpoint the root of their lifestyles is no easy task, but perhaps their birth provides us with some clues. Eisov was born כולו כאדרת שער — covered with a thick mantle of hair like a grown-up, whereas Yaakov was smooth and childlike but holding firmly to his brother's heel. These unusual features were not accidental and clearly offered some portent to the future of these twins. The same significance applies to their names, which, according to *Chazal*, encapsulate the essence of a person. What lies behind Yaakov and Eisov?

In the משכן and בית המקדש of old, the centrepiece was the ארון הקודש containing the לוחות הברית. Attached to this ארון were two cherubic figures with faces of children — obviously to impart an important lesson. Every child possesses a unique and innate ability to assimilate knowledge and ideas. From the cradle onwards he or she is always learning something new, gathering information and acquiring experience. This is an inborn propensity of התלמדות that propels a child forward, and the longer it lasts the more he will develop.

With this thought in mind, the childlike figures of the כרובים were attached to the ארון הקודש to indicate that what is true in secular matters is especially valid in the world of Torah. If we are to progress in *Yiddishkeit* we must model ourselves on children and emulate their constant and unquenchable quest for advancement. They never stop learning. They are always open to guidance, and so should we be. Like the כרובים with their wings turned upwards towards heaven, so, too, we adults must aim high and never allow complacency to blight our progress.

וכן שמעתי לבאר, מה טעם נקרא יעקב אבינו 'יעקב' על שם ה'עקב', והרי העקב אבר פחות הוא, ומקומו הנמוך שבגוף. אלא שרצון התורה היה להורות על מעלתו הגדולה של יעקב אבינו, שהכרתו הגדולה היתה מיושמת החל ממקום משכנה - בדעת שבמוח, ועד למקום שאדם דש בו - לעקבו. דהיינו שאף בעקב נהג כפי שתבונתו הורתה לו, וכל מעשיו ואף הקטנים שבהם, נעשו לתכלית של עבודת ה', וזו היא מעלתו. ומנגד ליעקב, ניצב עשו שנכנע לתאות ליבו, ומוכר כל עולמו בעד מעט מן 'האדום האדום'.

When the Torah (*Shemos* 33:11) refers to Yehoshua as a נער, although he was already middle-aged (viz. *Ibn Ezra*), it was by way of praise. He never lost his youthful thirst for improvement, which resulted in לא ימיש מתוך האוהל of his rebbe. It was this quality which enabled him to become the worthy successor of Moshe Rabbeinu. Yaakov Ovinu, too, practised this approach throughout his life. His very name was derived from the word עקב, a heel, which is the lowest part of the body and represents the idea of inadequacy. He always felt that he was still on the bottom rung of the ladder and needed to climb higher. Hence he was יושב אוהלים — moving from one citadel of learning to the other in search of אמת without any semblance of smugness until he became the בחיר שבאבות.

Eisov, however, was born with a different nature and cast in an opposite mould. He came into the world already covered in hair as if fully grown. This physical appearance betrayed the attitude of someone who felt accomplished and complete. This fit in with his name, עשו, from the word עשוי, which means made and a finished product — not only physically but also in his opinionated outlook. He felt no need to seek improvement or to grow, and this conceit eroded his whole being. Small wonder, therefore, that his grandchild was Amalek, with the numerical value of 240, equal to רם, high and mighty. He feared nobody — not even the Almighty — and was the epitome of arrogance inherited from his forebear. Perhaps Yaakov, by holding onto the heel of Eisov at birth, was trying to teach his brother the value of humility and lowliness — unfortunately to no avail.

The prophet writes about *Klal Yisroel*, כי נער ישראל ואוהבהו (*Hoshea* 11:1) — *Yidden* resemble a נער and therefore the Al-

האדם לא נולד שלם אלא צריך לגדול ולהתעלות ע"י הכנתו

ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שיער ויקראו שמו עשו. (בראשית כה, כה)

וכתב בכלי יקר: "ויקראו שמו עשיו - שנעשה ונגמר בשערו. זה הוא סימן שיהיה העולם הזה חלקו וגורלו, ולא יהיה לו עוד חלק בעולם הנצחי. כי ההבדל בין קניית שני מיני שלימות אלו הוא זה, כי מיד כשנולד האדם הוא משתמש בכל הכלים הגשמיים, וכל חמישה חושים פועלים פעולתם, ויש לו מיד חשק ורצון אל כל התאוות שהחומר חומד ומתאוה, אכול ושתה ויתר שימושי הגוף ההכרחיים. אבל בכלים השכליים כמו המוח והלב והשכל עצמו אין האדם משתמש בו ביום הולדו כלל, כי האדם עיר פרא יולד (איוב יא, יב), אך בבואו בימים יפקח עין שכלו ויקנה זה השלימות המעולה מעט מעט וכו'. ולפי זה, מה שנולד עשיו נגמר בשערו, זה מופת על שכל עיקר תשמישיו יהיו בכלי החומר הנעשים ונגמרים בעת הולדו ואינן מוסיפים בעצמותם שום תוספת".

מבואר מדבריו שבחיי רוח אי אפשר להיוולד שלם. כדי להתעלות ולגדול בחיים אלו צריך האדם עבודה רבה, ואנו רואים שכאשר האדם נולד אינו יכול להשתמש בשכלו, כיון שחיי השכל מוכרחים הם מטבעם לשכלול וליטוש מרובה. יעקב אביט, מכיון שלא חי למען הנאות הגוף, צריך לגדול ולהתפתח על ידי הכנתו, הוא אינו יכול להיוולד שלם. זוהי האמת לאמיתה, הגשמיות נשלמת כבר בלידה, אבל הרוחניות צריכים לעמול עליה. לא נולדים עם מעלות! האדם צריך לעמול עליהן, ולהכין בעצמו את הכלים לעלייה.

9 משחת פנינים - תולדות שמן תקנה

ר' יקותיאל יצחק

ממה שמספרת לנו התורה שנולד עשו גמור כבן שנים הרבה, יש לנו ללמוד רעיון נפלא על מידה אחת גדולה בעבודת ה', והיא, שישנה מחשבה מוטעית אצל הרבה בני אדם החושבים שמעלה גדולה היא זו שנולדים מבורכים בכישרונות ויכולים להשיג הרבה מבלי להתאמץ יותר מדי, אבל דרכה של תורה האמיתית היא שיעמול האדם וייחייגע עד שישיג מה שצריך להשיג וילמוד מה שעליו ללמוד, וכמו שאמר הכתוב (איוב ה ז) 'אדם לעמל יולד', והיינו שלא טוב לו לאיש ישראל להיוולד מושלם, אלא צריך שיהיו בו חסרונות ומגרעות והוא יעמול ויעבוד לתקן עצמו כראוי.

וווחי עבודת היהודי כל ימי חייו שמטבעו נולד עם חסרונות ועליו מוטל להשלימם, וכפי ששמעתי על הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל ראש הישיבה דמנשסתר ששהה פעם אחת באוסטריא לנופש, והיה חסר שם אחד להשלים מנין, אמר לו אחד ממקורביו בדרך שחוק שיברא גולם, השיב לו ראש הישיבה בנימה של תוכחת מוסר, דע, שלברוא גולם אין זו חכמה, החכמה היא לעשות מגולם בן אדם, כי מטרת חיותו של האיש הישראלי היא להפוך מידותיו מגולמי רע לעושים טוב.

12 שפ"י בראשית - R' Friedman

Let us begin with the illuminating words of the Megaleh Amukos (Toldos). He repeats this idea in parshas Vayishlach and once again in greater detail in parshas Bechukosai. He addresses HKB"H's surprising choice of the name "יעקב" for the elite of the Avos. Furthermore, based on the act of grasping Eisav's heel, he should have been named "עקב", meaning heel. Where did the additional "yud" come from?

He refers to Rashi's comment regarding the choice of the name Eisav for the first of the twins to be born: "לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה—**because he was fully made and complete with respect to his hair, like a person many years older.** The Rashbam writes that according to this explanation the name "עשו" is derived from the word "עשוי"—indicating that he was born fully developed and physically complete like an older person. This being the case, we should ask why he was named "עשו" without the "yud"; he really should have been named "עשוי", including the "yud."

mighty loves them. We, as descendants of Yaakov Ovinu, follow in his footsteps, and, like children, we continuously strive for perfection. It is this attribute that generates Divine love. ואת עשו שנאתי (*Malachi* 1:3) — Eisov turned his back on this approach and earned the animosity of הקדוש ברוך הוא. It began as a difference of attitude — it ended in the disparity between good and evil.

10 The Book ive Blinde - R' Weiler

It seems odd that for eternity Yaakov and all his descendants should be named after the oblivious act of an infant grabbing his brother's heel. How does this act define Yaakov's role on earth? Furthermore, if the heel-grasping was so significant, why wasn't Yaakov simply named *eikev*, heel? Why was the *yud* added to the beginning of Yaakov's name?

The heel's first appearance in the Torah is in *Parashas Bereishis*. The snake enticed Adam and Chavah and was cursed for his act: "ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופני עקב—I [Hashem] will place animosity between you [the snake] and the woman, and between your descendants and her descendants. He [the descendant of Chavah] will crush your head, and you will bite his heel."[2]

The port of entrance for the snake is man's heel, which has become the proverbial Achilles' heel for all of mankind. However, man's responsibility is *yeshufecha rosh*, to crush evil at its *rosh*, its beginning.

The *Shelah Hakadosh* explains:[3] "*Yado ochezes ba'akeiv*—His hand held the heel."

Yaakov places *yado* in front, i.e., upon the *rosh* of *ekev*. The word *yado* has the same letters as *yud*, hence the name Yaakov. The way to overpower Eisav, who represents evil, is to attach a *yud* to *eikev* and create Yaakov.

What is the message behind this wordplay?

The heel is the base of the foot. One walks on his heel and progresses forward. The Satan bites at the heel to impede forward motion, progress, and growth. In numerous instances we find that the word *eikev* means footsteps.[4] The snake inserts its venom at the heel to halt those footsteps. *Hakesav V'Hakabbalah*[5] explains beautifully that when the letter *yud* is added as a prefix to the word *eikev*, the word now means "he will step forward." Whereas Eisav represents a life that is done (*asah*, finished and complete) with no room for further growth, Yaakov constantly strides forward (*yaakov*, he will walk.)

The Satan attempts to paralyze our legs and impede our forward growth, but as descendants of Yaakov we must always continue to march onward.

same path. Yaakov, on the other hand, chose the "everlasting life" that was implanted within him due to his spirituality, and Chazal indeed note (*Ta'anis* 5b) that "Yaakov Avinu did not die."

Yaakov and Esav were a single entity that was split into two parts. Esav took all the physicality and from birth was wholly formed materially. By contrast, Yaakov maintained the flimsiest of connections with physicality, holding onto Esav's heel, while the rest of him was spiritually perfect, completely devoted to spirituality. Yaakov therefore took the birthright, whose bearer reflects the qualities and inner essence that attest to his similarity to his forebears, while Esav chose physical lentil stew, showing that he aligned himself with a superficial perception of reality by referring to it as "this red stuff." Esav is said to be dead even in his lifetime, because everything material withers as it moves towards its demise, whereas Yaakov is called alive even after his death and possesses both this world and the next.

13

The Megaleh Amukos provides us with an answer. Indeed, he should have originally been named "עשוי", including the "yud"; however, immediately upon emerging into the world, Yaakov grabbed his heel, i.e. the last letter of his name. Yaakov confiscated the "yud" and joined it to his own name—transforming "עקב" into "יעקב"; this left his brother simply with the name "עשו". This event is alluded to by the passuk: "וידו אוחזת בעקב עשו"—Yaakov grabbed the heel, the last letter, of the name "עשוי", and took it for himself.

Thus, the word "יד", an anagram for the word for the letter "וד", alludes to this snatching of the "yud" from the heel of Eisav. The final result: "ויקרא שמו יעקב"—he was named "יעקב", signifying that he had successfully joined the "yud" to the name "עקב". This concludes his explanation.

Being the descendants of Yaakov Avinu, and being named after him, it is incumbent upon us to investigate and clarify the deeper significance of the letter "yud"—the cause of a bitter battle to the end between Yaakov and Eisav.

14

The Yud Represents the Ancient Wisdom from which the Torah Emanated

Based on this notion, I would like to propose an interpretation of the following Gemara (Berachos 61a): "דרש רב נחמן בר רב חסדא, מאי דכתיב (בראשית ב-ז) וייצר ה' אלהים את האדם, בשני יודי"ן, שני יצרים ברא הקב"ה, אחד יצר טוב ואחד יצר רע"—**Rav Nachman bar Rav Chisda expounded: What is the significance of that which is written (Bereishis 2, 7): "And Hashem Elokim formed (וייצר) man," spelled with two yuds? It alludes to the fact that HKB"H created man with two yetzers—one yetzer tov and one yetzer ra.** Understood simply, the two yuds mentioned by the Gemara represent the two yetzers--יצר טוב, יצר רע. Nevertheless, what prompted HKB"H to allude to the two yetzers specifically with two yuds—to the point that He actually formed man with two yuds (וייצר)?

We can suggest an answer based on the well-known fact that the letter "yud" from the name הוי"ה represents divine wisdom ("chochmah"). This concept is expressed by the divine poet in the song Bar Yochai (fifth stanza): "בר יוחאי יוד חכמה קדומה"—**Bar Yochai! The "yud" of the ancient wisdom . . .** The source for this idea is the Zohar hakadosh (Mishpatim 121a). It states that the letter "yud" representing "chochmah" rests upon he who engages in Torah study.

Similarly, we find in the Raiya Mehemna (Tzav 33a) that this concept is employed to explain the allusion in the Mishnah (Avos 2, 5): "לא עם הארץ חסיד"—literally, an "ahm ha'aretz" cannot be a chassid. For, a Torah scholar who occupies himself with the wisdom of the Torah—represented by the letter "yud," which is "chochmah"—must also embody the attribute of "chesed," by demonstrating kindness toward others. Thus, the letter "yud" is united with the word חס"ד, producing חסי"ד. An unlearned "ahm ha'aretz," however, although he may demonstrate חס"ד, lacks the wisdom of the Torah. Consequently, he lacks the letter "yud" necessary to transform חס"ד into חסי"ד. Therefore, the Mishnah states: "לא עם הארץ חסיד".

15

This teaches us that by means of the letter "yud," representing "chochmah," a person foresees consequences and events to come. So, we can posit that this, too, is the implication of the two yuds in "וייצר", corresponding to the yetzer tov and the yetzer hara. It teaches us that the battle between the two yetzers focuses on the letter "yud"—"chochmah." The yetzer tov, referred to as wise--"חכם"—endeavors to instill in man the "yud" of "chochmah" from the aspect of kedushah. If successful, that person will become: "חכם הרואה את הנולד"—he will weigh the consequences of his actions and conclude that the earthly desires lack meaning and substance. Furthermore, he will realize that he is destined to die and will have to account to HKB"H for all of his actions. This thought process will save him from committing an aveirah.

The yetzer hara, on the other hand, the old and foolish king, strives with all of its power to steal the letter "yud" from the realm of kedushah and house it in the realm of tumah. Firstly, it intends to prevent man from being influenced by the realm of kedushah. It doesn't want man to consider the consequences of his actions; it doesn't want man to enhance his holy service of Hashem due to the knowledge that he will ultimately be held accountable for his actions. Additionally, the yetzer hara has enormous chutzpah. It attempts to persuade a person to use his "chochmah" for the sake of committing an aveirah. After all, if he knows that he is going to die anyway, why not fill his heart's desires today—as reflected by the words of the prophet (Yeshayah 22, 13): "אכול ושתו כי מחר נמות"—**eat and drink for tomorrow we die.**

16

Yaakov Represents the Yetzer Tov while Eisav Represents the Yetzer Hara

Continuing along this path, let us now explain the matter of the struggle that transpired between Yaakov Avinu and the wicked Eisav—regarding the letter "yud" that originally appeared in Eisav's name, "עשוי". As we have learned, Yaakov came along and snatched it away from him, incorporating it into his own name, יעקב. Now, the Arizal teaches us in Likutei Torah (Shemos) that Yaakov, the source of kedushah, alludes to the yetzer tov, while Eisav, the source of tumah, alludes to the yetzer hara.

This illuminates for us the significance of the struggle between Yaakov and Eisav over the letter "yud." For, this battle is precisely the same battle fought by the yetzer tov and yetzer hara over this letter. Eisav, representing the yetzer hara, wishes to take the "yud" for his own name, for the sake of tumah, in keeping with the passuk: "חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו"--**they are wise at doing evil, but know not how to do good.**

This, then, is the meaning of the passuk (Bereishis 25, 32) "ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה"—**and Eisav said, "Look I am going to die, so why do I need a birthright?"** We see that he chose to forego the kedushah of serving Hashem associated with the birthright, because he looked to the future and realized that he would ultimately die. Consequently, he saw no reason to exert himself for the sake of the birthright and to deprive himself of the pleasures of this world. Accordingly, he should have been called "עשוי", incorporating the "yud" of "chochmah" for the purpose of doing evil. This name reflects his misguided mindset that he was already complete and perfect and did not require the additional service of Hashem to achieve fulfillment.

ומאז שנולד נאבק עמו ואחז בעקבו, ועל כל דבר בחייו נאלץ להיאבק ולהתמודד. את הבכורה הראויה לו, היה עליו ליטול בדרכי ערמה, להמתין לשעת הכושר ולתת לעשיו את מנת אכלו על מנת שימכור לו את בכורתו. ובכדי לקבל אחר כך את הברכות שכבר הגיעו לו במשפט, היה צריך לסכן את עצמו. וכמו שאמר לרבקה - 'אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה' (כז, יב).

אחר כך היה נתון בסכנת חיים מצד עשו שרדף אחריו להרגו, וכאשר נמלט אל לבן נטל ממנו אליפז את כל אשר לו כדאיתא במדרשי חז"ל (ב"ר ע, יב), עד שנעשה עני חשוב כמת. ואם

19

גילוי כח ההתגברות

והנה עצם הדבר אשר דווקא עשיו הרשע יצא ראשון, אשר מחמת כן הוכרח להילחם כל ימיו לתפוס את מעמדו הנכון, לכאורה כל המצב הזה נראה כשיבוש הנובע מקלקולי העולם.

אולם נראה שיש בדבר עניין עמוק, שדווקא אופן זה הוא הדרך למעלה הרמה ופיסגת השלימות, וקורא הדורות מראש סיבב כך בדווקא, באופן שכח הרע יהא מתפרץ מלכתחילה כבעל כח ועוצמה לשלוט, וכח הטוב יוצא אחריו במעמד מוחלש, ולמרות זאת צד הטוב מתאמץ להתגבר על הרע, ובסופו של דבר כוח העקשנות וההתמדה של הצדיק בסופו של דבר גוברים על הרע.

והנה אם מלכתחילה היה נולד הצדיק בעל כח ועוצמה כפי הראוי למעלתו, אזי אף שהיה יוצא לאור המציאות שהטוב מצליח, אולם לא היתה יוצאת לפועל מידת ההתגברות של הצדיק. כלומר, שדווקא משום שלכוחות הרע יש כח עדיף, ולמרות זאת הצדקות גוברת, מתבטאת בכך עוצמתו השקטה של כח הטוב.

ונמצא שבעומק יש בזה מעלה, שצד הטוב מתנוצץ תחילה באופן שצד הרע גובר עליו בטבעו, משום שדווקא בכך יוצא לאור הגוון של ההתגברות הטוב על הרע. כלומר שבזה שאחר שמציאות הרע התגברה והתחזקה בעולם, חוזר הטוב וגובר עליו, באופן זה ניכרת מסירת נפשו של הצדיק על ידי ההתמודדות העיקשת ומלחמתו הנחושה של הטוב לביעור הרע, ומתברר ומודגש בסוף הצלחת הטוב והאמת ורוממות קרן הצדיק.

והנה עניין עמוק זה מבואר ב'מזמור שיר ליום השבת' (תהילים צב) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך וגו' בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, להשמדם עדי עד וגו'. כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו כל פועלי און וגו' צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה וגו'. להגיד כי ישר ה', צורי ולא עולתה בו'.

כלומר, שתופעה זו שהרשעים מצליחים בתחילת הדרך, יסודה בעצה עמוקה של ה', שכן הוא נכון וצריך להיות, שבאופן זה יתגלה כיצד בסופו של דבר הצדיק מתגבר על הרע והרשעים אובדים ונשמדים, והצדיק יפרח וישגה.

ולפי זה הרי אדרבה, דווקא משום שהוא הבחיר שבאבות הוא הסיבה שנאלץ להגיע לכל מעלותיו בקושי ובטורח, וכל שלב בבניין חייו לא בא לו כי אם בעמל כביר, כי בכך הוא יצא לפועל עוצם כוחות הצדקות שבו.

20

ייחודו של יעקב - קושי הבירור האחרון והמושלם

ובזה מובן כי בירור זה, נצרך לצירוף וזיכוך דק מן הדק, כי כדי לברר בין הדומים והתאומים, נזקקים אנו למבחנים קשים אשר בהם יובחר ויוכר מי לה' ומי נדחה".

ובזה מיושב מה שנקרא שמו על שם האחיזה בעקב, וכבר ביארנו בכמה מקומות ששמו של האדם מבטא את מהותו ותכלית יעודו. ותמהנו לעיל שלכאורה אין זה לכבודו של הנבחר מאת ה' להיקרא על שם מעשה הנועד למנוע את הגדולה מאחיו.

אכן הביאור בזה, כי שם 'יעקב' שהוא על שם המלחמה והמאבק, מבטא את מאבקו התמידי והבלתי מתפשר של יעקב להשיג את שלימותו וביורורו, ומציין את מלחמתו התמידית עם עשיו - 'הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים' (כז, לו). כי זה עניינו של יעקב המייחד אותו על גבי אבותיו. שגם בתוך המשפחה עצמה הוא מבדיל ומנפה כדי שיישאר בישראל רק החלק הטוב והמבורר מכל רע.

והנה שם 'יעקב' ניתן לו בתחילת דרכו, אולם, לאחר שנאבק עם שרו של עשו ונצחו, נתוסן לו שם 'ישראל' המציין את נצחונו במלחמה זו, וכפי שפירש הכתוב - 'כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל'.

ברם, כפי אשר יבואר במקומו בעז"ה (בפרשת וישלח) בנצחונו זה לא בטלה מהותו של יעקב אלא שבנוסף על מעמדו כלוחם, נתוסף בו גם ענין הניצחון, כלומר שמני אז מעמדו התמידי של יעקב בכל הדורות הוא - 'לוחם ומנצח', 'מתאמץ וזוכה'. ולכן אף לאחר שנקרא שמו ישראל - הגם ששם זה חשוב ועיקרי יותר - מכל מקום מעמדו הראשון לא בטל ממנו, ולכן גם שמו 'יעקב' נותר עליו ונקרא בו, כי שני השמות נכונים לו ומשמשים זה לצד זה.

17

In contrast, Yaakov Avinu, the source of kedushah, emerges onto the scene and immediately: "וידו אוחזת בעקב עשו"—grabs hold of the letter "yud," representing "chochmah," at the end of the name "עשיו", takes it away from Eisav, and recruits it for the realm of kedushah. There, it can help overcome the yetzer hara by instilling the wisdom to recognize the consequences of one's actions. To commemorate this momentous event, it states: "ויקרא שמו יעקב"—HKB"H named him יעקב, combining the "yud" with the name "עקב". For, the name "עקב" suggests something remote, like the heel of the foot at the remote end of the body. Adding the letter "yud" to the name "עקב" conveys the fact that he utilizes the "chochmah" of the letter "yud" to see the remote consequences and ultimate reality: "ולמני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון"—knowing to Whom he would ultimately be held accountable.

ונראה שהדבר רמוז בעצם הפגיעה בירך יעקב שהנה מדוע לא פגע המלאך במקום יותר מזיק וכואב בגופו של יעקב, כבראשו או עינו, מדוע פגע דוקא בירך?

אלא שהירך הוא דבר שמסמל את המשך הדורות של האדם דהרי ברא כרע דאבוה הוא, ולכן שרו של עשו משאיר חותם של רוע ורדיפה על יעקב אבינו ועל תולדותיו לדורות ומבטיח לרדוף אותם.

ובאמת עד ימינו סובלים אנו מאותו עשו שמבקש ללא הפסק להצר את צעדיו של יעקב אבינו.

לימוד לדורות

מכל אורח חיי יעקב אבינו, והשתלשלות הענינים בהתמודדות הרצופה שהיה לו עם עשו הרשע אשר נותנת את אותותיה עד ימינו אנו כמבואר למדנו לימוד גדול, אל לו לאדם לחשוב שלזכות ברוחניות הוא דבר שפולה לאדם בנקל, כלאחר יד, או בהשתדלות קלה, כדי להתרומם בעבודת ה' צריך עבודה רבה אשר טמון בה מאבקים גדולים, מאבקים נגד כוחות הרע והרשע, נגד עשו נגד שרו של עשו אשר נלחם בנו עד היום, גדילתו וזכייתו של יעקב אבינו ע"ה במלכות בכורק ובברכות היו דוקא דרך מאבקים מול עשו הרשע כיון שלזכות למדרגות רוחניות ללא נסיונות והתמודדות קשה אין ערובה שיצלית להשתמר הדבר אצל האדם, עיקר הקנין הרוחני של אדם נקנה לו דוקא מתוך ההתמודדות והנסיונות שהרי בכך לא רק שמתעלה אלא אף מבטל ומפקיע את אותו כח המעכב מבפנים ומכריז שעל אף הכרותו עם המעכבים עומד מולם כחומה בצורה לבטלם, ולהמשיך להתרומם זהו שאמר יעקב עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי", שמירת המצוות בצל לבן הרשע" הוא שמירה אחרת.

22

חתם סופר על התורה

Wouldn't the name "Ekev" (עֵקֶב, *heel*) have been more appropriate? "Yaakov," as is typical of verbs beginning with a *Yud* ("י"), implies grabbing hold of Esav's heel in the future, not the past. This may underscore Yaakov's tardiness in preventing Esav's emergence from the womb. וְאַחֲרֵי־כֵן, *and after that*, suggests that Yaakov tried to impede his brother's arrival only after Esav's head and most of his body had emerged.

This delay symbolizes the slow pace of the struggle between Yaakov and Esav, who generally coexisted until they competed for Yitzchak's blessings. It also represents the many trials *Bnei Yisrael*, Yaakov's descendants, will endure at Esav's hand until the Final Day — when *Mashiach*, emanating from Yaakov, will grab *Esav's* heels. Unaware of these subtle prophecies, witnesses to the birth of these twins did indeed call the second infant Ekev (*heel*). However, as the phrase וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, *so He called his name Yaakov*, suggests, only Hashem, intent upon emphasizing the future implications of the twins' struggle, called him Yaakov (cf. *Chasam Sofer* 105 ד"ה ויקראו).

אתה תשופנו עקב

"וידו אחזת בעקב עשו" (כ"ה, כ"ו).

יש להתבונן, מאחר שעשו הוא הנחש כמבואר בחז"ל ובזהר בפרשתנו, א"כ היה יעקב צריך לאחוז בראשו כדכתיב "ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב".

והנראה בזה דהתכלית היא, אכן, להכות הנחש בראשו להרגו. אולם בין יעקב ועשו מתנהלת מלחמת קיום – "ולאום מלאום יאמץ", מלחמה הנמשכת כל ימות עולם, מלחמה עיקשת ומתמדת עד בוא גואל צדק, עד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

וכמה נפלאים דברי הרב מבריסק. במקרא ביכורים מזכירים: ארמי אובד אבי... וירעו אתנו המצרים.. ואין מוזכר מלחמת יעקב עם עשו. ואומר הרב, מלחמות לבן ופרעה הנן מלחמות שהפכו להיסטוריה של עמנו, ואילו מלחמת יעקב ועשו היא עדיין מלחמה חיה וקיימת, עכ"ד. ובמלחמה כזו המתמשכת, העצה היחידה לגבור עליו היא האחיזה בזנבו של הנחש, בכליו של הנחש עצמו – תשופנו עקב. בבחינת "ויגזול את החנית מיד המצרי". רק באופן כזה תוכל להתקיים בניצחון מתמיד. והיות ובוראו רוצה בחיותו לרדות בו את עולמו (רמב"ן בראשית כ"ז מ'), ומאחר שאי אפשר לאחוז בראשו בעודו חי, לכן הדרך היחידה לגבור היא לאחוז בזנבו, להשתמש בכלים של הנחש בעצמו "ואתה תשופנו עקב". וכידוע בחוקי הרפואה החיידק הגורם למחלה, בו עצמו תמצא הרפואה. וככתוב "וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו, ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו, ויחזק בו ויהי למטה בידו".

האחיזה בעקבו היינו בזנבו תהפוך את הנחש הקדמוני שבך למטה, לעזר וסיוע, ובזה יתקיים "ורב יעבוד צעיר".

הן הן דברי ה' "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה" – אלו מצוות שאדם דש בעקביו. השמירה בדברים הקטנים. לכאורה הם מזעריים, בלתי חשובים, אך האחיזה בהם היא הסולם העולה בית קל. השמירה בהללו מורה על האישיות והעצמיות של האדם. אתה בונה את היסוד ואת העיקר שאתה עומד ניצב עליו. אם חלילה העקב רעוע, מיד "והוא ישופך עקב". במלחמת הקיום התמידית עד ה"ועלו מושיעים" אין זה מתפקידך ואין בכוחך לשופו ראש, כי כך רצון בוראו הרוצה בחיותו לרדות בו את עולמו.

מעשה אבות סימן לבנים, "וידו אוחזת בעקב עשו". זו הדרך להפוך את האויב למטה, לעבד נרצע, לעבודתו יתברך.

גם את אברהם אבינו משבח ה' ב"עקב" כמבואר בפרשתנו "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתי".

וחלילה מי שמזלזל בדברים של מה בכך יכול למכור את כל קומתו הרוחנית והנצחית, את כל עצמותו בנזיד עדשים. "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה". לכאורה אין בכך כל חטא ופשע לאדם הבא מן השדה עייף ויגע, אבל זה הנידוש בעקב, ה'מה בכך' הנראה מותר, אשר מוכיח שאין קומה ואין סולם, הכל נפול וחרב. למה לי בכורה, אכול ושתה כי מחר נמות, כפירה בעיקר מכל וכל. באין עקב אין ראש.

נזכור בכל עת, אישיותנו נבחנת בדברים הקטנים. יעקב בנה הקטן. ורק ע"י האחיזה בעקב בעז"ה יתייסד הבנין.

מסילות בלבבם

R' Eisenberg

התגברות יעקב על עשו

וידיעת ההפכים אחת, שהכח לעמוד נגד הנחש, ולתקן הקלקול של חטא עץ הדעת, הוא דוקא בשמירה קפדנית על גדרים וסייגים, בשימת לב והקדשת מחשבה על מצוות קלות שאדם דש בהם בעקביו.

זה שנרמז בשמו של יעקב, י-עקב, י' על שם המחשבה בשמירת הענינים של 'עקב'. ובכך עלתה בידו להעלות העקב עד בחינת הראש, בתיקון חטא אדם הראשון וכנ"ל.

ומצאתי בס"ד סמך לדברי בספר הקדוש אורח לחיים (פרשת תולדות) שכתב לפרש "וידו אוחזת בעקב עקב, על דרך שפירש רש"י והיה עקב תשמעון את המשפטים אם המצות שאדם דש בעקביו תשמעון, וכן כאן וידו אוחזת בעקב עשו כלומר העבירות שהיה עשו דש בעקביו, ולא היה אצלו שום נדנוד עבירה, יעקב אחז בהם ושמרם מאוד מאוד לעשותם". יב

בהיותנו במדרגת עקבתא דמשיחא מדרגת העבודה שלנו היא בבחינת "עקב", שכפי מה שלמדנו זה בענינים שאדם דש בעקביו, דהיינו מצוות קלות בעיניו, שבכללם גם גדרים וסייגים שבאו כמשמרת לדברי תורה.

דחיית העבודה לאחרית ימיו

נתבונן ללמוד מהלך נוסף בזה, ונשמע לדעת שהמושג "דש בעקביו" מקיף כל ענין התורה והמצוה, לאו דוקא במצוות מסויימות שנוטה לראות כדברים של מה בכך, אלא בכל ענין מדרכי העבודה, כשהוא דוחה את ההתעסקות להשלים עצמו לתקופה מאוחרת בחייו. לא בגלל שאומר "לכשאפנה אשנה", אלא שלפי הערכה עצמית שלו עדיין לא הגיע שעתו להתעסק במדרגה זו.

למשל, כשמבקשים ממנו לאהוב ולחבב על אדם מישראל, באשר הוא איש יהודי מזרע אברהם יצחק ויעקב, על אף שמעולם ועד עולם איננו מכירו; או להתעלם מן העוולה הגדולה שפלוני עשה לו, כי על כל פשעים תכסה אהבת ישראל - הוא משתמט ואומר: נכון שזו דרגא האמיתית באהבת ישראל, אבל אני השפל עדיין לא הגעתי למדרגות שהם הרבה פשוטות מזה. עוד יש לי הרבה מה לעשות, לטפס ולעלות עד שאגיע למדרגה זו.

הרי זה כלל גדול בתורה - הוא טוען - שאין לאדם לקפוץ ולעלות למדרגה הגבוהה ממנו, ואין לך בהקדש אלא מקומו ושעתו. ובכן אני הקטן אוחז עדיין 'בתחלת' העבודה וראשיתה, ודרגה זו שדורשים ממנו אין מקומה אלא 'בסוף' לאחר שכבר אזכה להשלים עצמי ולהגיע לאותה מדרגה.

טענה זו, שבמושכל ראשון אולי נשמעת כמוצדקת במקצת, היא מה שלמעשה מהווה מוקש חמור לאדם, מניעה גדולה מהתרוממות והתעלות. בחלוף שנותיו עד מהרה עלול הוא למצוא עצמו בעקב ואחרית ימיו, ועודנו עומד באותה מדרגה הראשית שעמד בה בהיותו בן שלש עשרה למצוות.

זו משמעותה העמוקה של נושא פרשתינו: "המצוות הקלות שאדם דש בעקביו", שהוא מיקל ראשו במצוות וחובת העבודה, מתוך שהוא דש ודוחה מועד קיומה עד העקב והסוף. "עקביו" מבטא במילה אחת את הטענה האיוולת שמצוה זו שייכת לתקופת העקב והסוף, ועל דרך שפירשו כאן מפרשי הפשט "עקב תשמעון" היינו בסוף תשמעון, ולפי דרכנו זה מדברי האדם לעצמו שאומר: בסוף אשמע ואקיים דרגא זו, ונמצא אשר ב-עקביו רצ"ל עם עקביו, כלומר עם טענה

זו שבסוף אשמע, הוא דש את המצוה ודוחה אותם.

למען האמת אין המדובר במצוה קלה אלא מן החמורות שבחמורות, אבל זו מדרכי היצר ("ואתה תשופנו עקב") שהאדם ידמה בעצמו שזו מדרגה נשגבה שאינה תואמת לו, ומתוך כך נעשה קל בעיניו לעבור בכך. **המצוות הקלות** פירוש שהם קלות בעיניו, על ידי **שאדם דש** בעקביו לומר שזה שייך רק למי שכבר הגיע לסוף המדרגות.

עכשיו נתבונן ונראה, שהנחה זו המקובלת עלינו ללא עוררין, עומדת בסתירה מנוגדת לקו מחשבה הנ"ל. כי אם נקבל לנכון את טענת הדחיה של 'עקב תשמעון', הלא היה מהנכון לפטור את כל הנערים (ואף מבוגרים שאינם בעלי השגה) מכל מצוות שבתורה כל עוד ולא ירדו להשגת הדברים, ולהטיל על כל אחד דין שוטה שפטור מכל המצוות, עד שיגיע לסוף דעתו ותכלית הבנתו?!

על כרחך אתה אומר שעבודת השי"ת מבוססת על חיצוניות ופנימיות גם יחד. נכון שמדרגות מדרגות יש, ואסור לקפוץ בבת אחת לראש סולם המדרגות, אלא לעלות בזהירות ממדרגה למדרגה; אחרי "מי יעלה בהר ה'" צריך לקבוע עצמו במדרגה שנתעלה אליה, להיות בבחינת "ומי יקום במקום קדשו", ורק אחרי זה יתעלה שוב למדרגה הבאה;

'ויסע - ויחנו' (ראה לעיל פרשת מסעי) - אך כל זה מבחינת פנימיות העבודה, דהיינו התעמקות המחשבה והתעוררות רגשי אש שלהבתי-ה. אבל מבחינה חיצונית, דהיינו צורת העבודה המעשית, הכל חייבים בשוה בקטן כגדול; אף שאין לו הרגשה פנימית, זאת אומרת שמבחינת הרגשתו עדיין לא הגיע לידי כך, מכל מקום חייב הוא לשמור ולעשות ככל הכתוב בשולחן ערוך ופוסקים ומנהגי ישראל ללא שום רפיון כל דהו.

אין כזה דבר שאדם מישראל לא ילך לשמוע תקיעת שופר בגלל שאינו מוכן לכך מבחינת הרגשיו, 'הוא לא נמצא שם עדיין' מבחינה נפשית. אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, מזקני העדה עד חוטבי עציך ושואבי מים, כולם עומדים הכן כחיילים נאמנים לפקודת המלך ה'. אם כבנים אם כעבדים אנו מצטרפים ללגיונו של מלך, 'מען שטעלט זיך צו', בקבלת עול מלכות שמים. רק אחר שיצאנו ידי חובה המוטלת עלינו יש מקום להתעלות לאט לאט, בהתבוננות והשגות, איש איש כפי עבודתו המותאמת למדרגתו.

על פי הדברים האלה יתאחדו שתי ההבנות הנ"ל במילת "עקב": א) מושג של שפלות, כעקב האדם שהוא נטול כל חיות והרגשה. ב) מושג של סוף שהאדם דוחה עבודתו והתעלותו מיום ליום עד לאחרית ימיו. וזה סיבת זה, לפי שאינו מרגיש חיות בעבודתו רואה את עצמו כאינו מתאים למדרגה זו, ומתוך כך דוחה את העבודה לקראת הסוף.

על זה בא הכתוב להזהיר את האדם לשמור ולעשות את המצוות שאדם דש בעקביו, שלא לדחותם עד לאחר זמן כשיגיע לשם, אלא כפי שנאמר בסיום הפרשה הקודמת (דברים ז יא): "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם", ואל תחמיצנה.[טז]

זאת חוקת התורה – בלי טעם

אזהרה זו באה דייקא בזמן עקב, "עקב תשמעון", בדור של עקבתא דמשיחא שנחלשו המוחות והלבבות, נתמעטו ההשגות, וקהו הרגשי הקדושה, ואם ימתין האדם עד שיתעורר לבבו יעברו עליו בשנותיו בולא כלום.

על כן זאת העצה היעוצה לחטוף ולעשות מיד ללא שהיות, "חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי" (עירובין נד א). כשאדם מגיע למשתה

דבי הלולא בעת חלוקת המנות, ראשית כל הוא אוכל ממה שמגישים לו, ואחר שאכל לשובע נפשו הוא יכול לבחור לו מטעמים כאשר אהב. כן תחלה צריך לחטוף תורה ומצוות, ואחר כך יכול להוסיף ולהתבונן על מנת לעורר את נפשו.

בענין זה הוא אחד הנסיונות הגדולים בדורנו, דור עקבתא דמשיחא, שהיא בבחינת עקב ללא הרגשה. ועיקר העבודה בדור הזה הוא לעמוד על משמרתו כחייל נאמן, ולא להרפות אף כשאינו מרגיש כלום.

את הבעיה בעוצם חומרתה רואים אצל בני הדור הצעיר, שנוצר אצלם מצב שלא מוכנים לעשות בלא טעם והשגה. לצערינו רבים הם הנחשלים ונופלים בגלל שלא מרגישים טעם ביהדות, בתורה ועבודה, כאשר לעומת זה נתרבו בזמנינו

ה'טעמים' והרגשים בכלים מכלים שונים משונים, ומיד שבחור או אברך מעיף הצצה קלה אל עבר העולם החמרני הוא נעמד בפני גירויים ופיתויים קשים ומרים.

למעשה אין בידינו להעניק לו טעם והרגשה בתורה ותפלה, ובפרט כשאחד שקוע בתרדמת הזמן והבלי העולם איך יתכן שירגיש טעם בדברים רוחניים. אבל העצה היעוצה להשקיע בחינוך הילדים ולהשריש בהם הידיעה שצריך לעבוד בלי טעם, כעבדא קמי מאריה. דזה כלל גדול בתורה: "מצוות לאו ליהנות ניתנו - לישראל, להיות קיומם להם הנאה אלא לעול על צואריהם ניתנו" (רש"י ר"ה כח א).

"זאת חוקת התורה" (במדבר יט ב), "חוק בלי טעם. כפי שאמר מרן הראש ישיבה זצ"ל: הטעם הכי גדול בעבודת השם הוא לעבוד בלי טעמים. כי אם עובד עם השגות וטעמים הרי המציאות והאנכיות שלו נמצאת שם, אבל כשעובד בלי טעם, כעבד בטל ומבוטל לעשות רצון אדונו, הרי זו עבודה תמה בלתי לה' לבדו.

רעיון זה צריך להרחיב הדיבור עליו בכל עת מצוא, אם בשולחן השבת כשמבקשים מהילד לזמר זמירות והוא עונה שאין לו חשק; אם כשמבקשים ממנו לבא וללמוד בלי רצון מיוחד; או לעמוד בתפלה מהחל ועד כלה אף שלא מרגיש

התלהבות והתעוררות - יש לעודדו ולהודיעו כי זו ורק זו הדרך בעבודת השי"ת, כי לא כל הזמנים שוים לטובה, וגם אני הרבה פעמים לא מרגיש טעם והתעוררות, ובכל אופן אין אתה בן חורין להפטר ממנה, עלינו לבטל רצוננו כליל מפני רצון ה', והיא העולה לרצון ולנחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו.

AN AKEIDAH MOMENT

However, there is an additional consideration, whereby Yitzchak had active reason to expect that both of his sons would be part of the future of the Jewish People. This idea dated back to the very moment that they were born.

The Torah relates how Yaakov emerged from the womb with his hand holding on to Eisav's heel. Seeing this, Yitzchak named him Yaakov, deriving from the word "*ekev*—heel."[9] Upon reflection, this choice of name requires some explanation. After all, why should the fact—curious though it may be—that the second son was holding on to the heel of the first become the basis of his name?

R' Leib Heyman[10] offers a stunning suggestion. Undoubtedly, one of the outstanding spiritual highlights of Yitzchak's life was when he was prepared to allow his father to bring him as a sacrifice, as described in the end of *Parshas Vayeira*.[11] We refer to this event as "*Akeidas Yitzchak*," which means "The Binding of Yitzchak," referring to the Torah's description of Avraham tying Yitzchak down before placing him on the altar.[12] Actually, the term "*akeidah*" refers specifically to a form of binding whereby the hands are tied to the heels, so that this term encapsulates the state of absolute submission that Yitzchak attained toward Hashem's will. In this light; let us imagine Yitzchak's reaction when he saw two sons emerge in a most unusual manner, with *the hand of one attached to the heel of the other*! For him, this was a clear evocation of the *Akeidah*, indicating that both sons were destined to be worthy heirs to that event. Indeed, so great was his excitement over this portent that he called the second son Yaakov after this event! Yitzchak thus lived in expectation of both his sons continuing his legacy, and, therefore, had a greater inclination to judge Eisav favorably.

In truth, Yitzchak's hopes for Eisav were not entirely unfounded, for, as mentioned, Eisav's natural tendencies toward bloodshed did not mean that he was condemned to lead a life of wickedness. His challenge was to deal with these tendencies, channeling them toward positive goals. What Rivkah saw more clearly than Yitzchak was that Eisav had abdicated this challenge, and hence, she set in motion the means through which the only worthy son, Yaakov, would receive the blessings and continue single-handedly the legacy of Avraham and Yitzchak.

וברכך והרבך

על כך באה הבטחת הברכות הגדולות והמופלגות שבפרשתינו. כמבואר בספרי מחשבה, כאשר האדם עובד את ה' בטעם וברצון כפי השגתו, נמצא דבק בזה החלק של אור המצוה שהוא משיג, והשפע האלוקי שיורד באמצעות המצוה הוא בצמצום ובהתאמה לכלי הקיבול שלו בבחינת אור פנימי. לא כן אם כולו בטל ומבוטל לרצון העליון, כשאין לו השגה בטעם ועושה רצון קונו כעבד, שאז הרי הוא דבוק בעצמיות אלקים חיים ללא צמצומים, בבחינת אור מקיף. מדה כנגד מדה, כמו שהוא אינו דורש ומבקש את חלק הפנימיות המושגת ונקלטת בתוכו, כך נשפע עליו משמי מרומים ברכה מרובה יותר ויותר מהשגתו.

זה שאמר הכתוב והיה עקב תשמעון בעקבתא דמשיחא, כאשר ההרגשה בנועם המצוות דומה להרגשת החיות שבעקבו של אדם, ובכל זאת "המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמענו", ושמרתם ועשיתם אותם - או אז ואהבך וברכך והרבך בברכה מרובה עד בלי די. בשכר קיום המצוות ללא הגבלת זמן ושכליות, זוכה לברכת שמים מעבר לכל גבול.

'וידו אוחזת בעקב עשיו'

והנה על סוד זה רומז הכתוב באומרו "וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו", והיינו שיעקב אבינו רכש את תכונותיו של עשיו. והנה עומק העניין הוא, שסוד העקב הוא תכונות האופי המוטבעות באדם, וסוד היד הוא הכוחות של הבחירה החופשית. כמו שאנו אומרים 'בידי לעשות כך וכך' או 'יש לאל ידי', כלומר - 'באפשרותי ובבחירתי'. ומכל מקום, היד רומזת על הבחירה ואילו העקב על התכונות המוטבעות. והנה רומז לנו הכתוב 'שתכונותיו של עשיו, הגבורה והאדמימות, היו מוטבעות בו ממש, וכל התכונות שהיו מוטבעות בעשיו בסוד עקב, יעקב אבינו יכול להשתמש בהן בבחירה, בסוד יד. והיינו שעשיו היה משועבד לגבורה שהיתה מוטבעת בו, והיה בסוד גבורה קשה ונמוכה, ולכן נפל לטומאה. מה שאין כן יעקב שאחז בתכונות אלו בידיו ולא בטבעו הפנימי, הוא עומק "וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו", שמה שהיה מוטבע בהכרה אצל עשיו, היה כוח בחירי אצל יעקב. ולכן יעקב יכול להשתמש במרמה ובכל כוחות הגבורה והמלחמה, כלי להיות משועבד אליהם, שכן פנימיותו היתה כולה חסדים וטהרה וקדושה עליונה. ואילו עשיו השתעבד לתכונות אלו, ולכן הלך והתגשם ונפל למטה למטה.

~ סימן שאין זה מספיק לגמוד מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו. (רש"י)

לכאורה כוונת רש"י דאף שבעלמא קיי"ל דאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא (ברכות מח:), מ"מ שאני יעקב ועשו שעוד לפני שיסתיים זמן מלכות אדום כבר יבא מלך המשיח ויטול ממנו המלוכה.

ויתכן עוד דמה שאין עשו מספיק לגמור מלכותו, אין הכוונה רק לזמן מלכותו אלא בעיקר לתכלית מלכותו, דהנה על הפסוק "ולאם מלאם יאמץ" (כה, כג) כתב רש"י 'לא ישוו בגדולה, כשזה קם זה נופל'. והנה כאן בלידתם גבר עשו ויצא ראשונה, ומ"מ תפס יעקב בעקבו, והוא לסימן דאף כשעשו גובר וקם אינו קם לגמרי, וממילא אין יעקב נופל לגמרי. וכפי שאמר יעקב בעת הכנותיו למלחמה עם עשו: "אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב, ט). וכתב הרמב"ן: 'והכוונה בזה, כי יעקב יודע דאין זרעו כולו נופל ביד עשו, אם כן ינצל המחנה האחד על כל פנים'.

ואם כן במה שיצא עשו ראשונה שדבר זה מורה על מלכותו [וכדברי רש"י], בא יעקב ואחז בעקבו לסימן שלא תקום ולא תצלח מלכותו של עשו לגמרי, כי תכלית מלכותו היא נפילת כל זרע יעקב בידו, וזה לא יקרה לעולם, כי יעקב יעמוד ויטלה הימנו, כלומר עצם הדבר שיעקב עומד מנפילתו בידיו, היא נטילת מלכות אדום, שאין מלכותו מלכות שלימה כל זמן שאין יעקב נופל ביניו כמרי וכנ"ל.